

ЗАШТИТИ СЕБЕ! ЗАШТИТИ ДРУГЕ!

**Приручник за средњошколце
о механизмима заштите од упадања
у ланац трговине људима**

ЗАШТИТИ СЕБЕ! ЗАШТИТИ ДРУГЕ!

**Приручник за средњошколце
о механизмима заштите од упадања
у ланац трговине људима**

ЗАШТИТИ СЕБЕ! ЗАШТИТИ ДРУГЕ!
РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА ДЕЦЕ И МЛАДИХ
ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Аутори

Тим „Креативне педагогије“ укључен у реализацију пројекта: педагошкиње Живкица Ђорђевић и Светлана Спасић, правница Анка Гогоћ Митић, инспектор Петар Недељковић, педагог Радиша Ђорђевић, професорке Нада Јелић, Наташа Берић, Маја Јовановић Глигоријевић и Милица Ђорђевић, професор Милош Јеремић, филолошкиње Јелена Драгојловић и Јелена Чобић Станисављевић, вршњачке едукаторке Милица Михајловић, Ивана Чепић, Кристина Милорадовић и Ева Драгојловић.

Издавач

Удружење „Креативна педагогија“ Пожаревац, Косовска 77, 012 523 290

За издавача

Живкица Ђорђевић

Дизајн корица и припрема за штампу

Настасја Кофилеска

Штампа

„Кућа штампе“ Земун

Тираж 300

Година штампе 2025

ISBN 978-86-908180-0-6

Овај материјал објављен је уз финансијску помоћ Европске уније. За његову садржину одговорано је Удружење „Креативна педагогија“ из Пожаревца и она не одражава нужно ставове Европске уније.

БОШ | БЕОГРАДСКА
ОТВОРЕНА
ШКОЛА

Kreativna
pedagogija

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

ЗАШТИТИ СЕБЕ! ЗАШТИТИ ДРУГЕ!

РАЗВОЈ КОМПЕТЕНЦИЈА
ДЕЦЕ И МЛАДИХ
ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Удружење „Креативна педагогија“

Пожаревац, 2025.

МЛАДИ
ПОЉОПРИВРЕДНИЦИ
СРБИЈЕ

УВОД

„Заштити себе! Заштити друге! Развој компетенција деце и младих за превенцију трговине људима“ назив је пројекта о трговини људима које ове године реализује Удружење „Креативна педагогија“ из Пожаревца, у оквиру програмских активности које су усмерене на личну безбедност и стварање безбедног окружења младих.

Реч компетенција ти можда звучи необично јер не припада српском језику. Ми смо је овде искористили јер сматрамо да на најбољи начин показује шта је све потребно да знаш о трговини људима и којим вештинама треба да овладаш да би заштитио/ла себе и друге. Вредносни ставови, тј. твоја схватања и убеђења у вези са опасностима од трговине људима такође су део твојих компетенција.

Компетенција значи поседовање знања, вештина и ставова који су потребни за успешно обављање одређеног задатка или функције.

Желимо да, учествујући у пројекту, научиш више о значају превенције да би се лично заштитио/ла и избегао/ла опасности да будеш жртва трговине људима.

Верујемо да ти је реч **превенција** позната и да је користиш када размишљаш шта да урадиш да сачуваш и побољшаш своје физичко здравље, да се не разболиш, да боље спаваш, да постигнеш жељени успех у школи, да не упаднеш у лоше друштво, да не постанеш зависник од цигарета, алкохола, наркотика, интернета...

Као трајно добро за едукацију поклањамо ти овај приручник. У њему ћеш се више упознати са појмом **трговине људима**, са опасностима које вребају у читавом свету и различитим начинима на које трговци људима тебе и твоје вршњаке могу да учине жртвима. Да би ово избегао/ла упознаћеш се са вештинама које су твоја заштита.

Предлажемо ти да се након учешћа у пројекту укључиш у **тим за превенцију** у својој школи и на тај начин допринесеш да твоје окружење буде безбедно.

Надамо се да ће овај приручник бити од користи теби, као и свакој особи до које дође, да ће допринети повећању самопоуздања у вези са личном заштитом у сусрету с непознатим људима на путовањима, на друштвеним мрежама и на другим местима.

ШТА ЗНАШ О ТРГОВИНИ ЉУДИМА

Желели смо да овај приручник буде занимљив и интерактиван, па зато почињемо упитником којим можеш да провериш колико ти је блиска тема трговине људима.

Прочитај пажљиво свако питање, размисли, дај свој одговор тако што ћеш уписати звездицу у место за одговоре.

	Да	Не	Делимично	Коментар
Да ли си икада био/ла у прилици да се бавиш овом темом?				
Да ли познајеш особу која је жртва врбовања или трговине људима?				
Да ли си прочитао/ла неку књигу на ову тему?				
Да ли си прочитао/ла текстове у новинама о трговини људима?				
Да ли си слушао/ла на ТВ о случајевима трговине људима?				

Да ли си гледао/ла филм или позоришну представу на тему трговине људима.				
Да ли сте разговарали о трговини људима у породици?				
Да ли сте разговарали о трговини људима у школи?				
Да ли си разговарао/ла о трговини људима са вршњацима?				
Да ли пратиш случајеве трговине људима на друштвеним мрежама?				
Сабери своје звездице:				

- Ако имаш 9 или 10 звездица, ти познајеш ову тему. Као добар вршњачки едукатор можеш да заштитиш и себе и своје другаре.
- Ако имаш 7 или 8 звездица, на путу си да постанеш добар вршњачки едукатор.
- Ако имаш 6 и мање звездица, потруди се да ти ови садржаји постану блиски.

Шта је трговина људима

Дај свој одговор на ово питање:

Која осећања код тебе изазива спомињање ове појаве?

Сама помисао да људи тргују људима као робом изазива веома различита осећања – од страха, љутње, ужасавања... до равнодушности, незаинтересованости и негирања.

Трговина људима није нешто ново, непознато човечанству. Сети се историје и робовласничког периода када је трговина људима сматрана за нормалан вид пословања међу људима. Са побуном робова и прекидом овакве нормалности, човечанство је ушло у борбу за слободу и остваривање људских права. Једнака права за

све људе, без обзира на пол, узраст, расну и верску припадност, сексуалну оријентацију, здравствено стање, образовање, данас се сматрају **основним људским правима**.

Нажалост, неки људи у себи дубоко носе порив ка поробљавању других људи, тако да **и данас имамо неки вид модерног ропства, а то је трговина људима**. Углавном се одвија насилним путем или обмањивањем особа које постају жртве. У неким областима трговци људима успели су да чак одомаће појмове купљен – продат и да их учине прихватљивим у јавности. Ово је најочигледије у спорту највишег ранга – јавна трговина спортистима (највише фудбалерима, кошаркашима...).

Дефиниција трговине људима коју ћеш наћи у документу: „Конвенција Уједињених нација против транснационалног организованог криминала, Палермо 2000. године“¹ је баш сложена и зато смо се определили за једну занимљиву, људску одредбу.

Наравно, све док се и сами не суочимо са нестанком воље-не особе, ова тема нас занима као и цунами у Индонезији или земљотрес у Источној Самои. Најгоре у свему, скло-ни смо и да саме жртве унапред оптужујемо, да доводимо у сумњу њихове моралне вредности, да олако изричемо пресуде да су, можда, на неки начин и саме допринеле својој судбини. А управо је то, нажалост, и највећа заблу-да и стереотип. Већина девојака које су жртве принудне проституције имале су сличне животне жеље и наде као и њихове вршњакиње – да живе безбедно, остваре личне и професионалне циљеве и граде испуњен живот по соп-ственом избору.

¹ Трговина људским бићима значи врбовање, превозење, пребацивање, скривање и примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем, у циљу експлоатације. Експлоатација обухвата као минимум експлоатацију проституције других лица или друге облике сексуалне експлоатације, принудни рад или службу, ропство или однос сличан ропству, сервитут или уклањање органа.

Видови трговине људима

продаја жртве другом лицу, тзв. „препродаја људи“

радна експлоатација

сексуална експлоатација

илегално усвојење деце

принудно склапање бракова

трговина људским органима или деловима тела

принудно учешће у оружаним сукобима

принудно вршење одређених криминалних радњи

принудно просјачење

Жртве трговине људима

За трговину људима, за сад, нема посебних „фарми“ на којима се спрема роба. Она (роба), одраста и живи са другим људима, родитељима, пријатељима, фамилијом, суграђанима, васпитачима и наставницима, продавцима, уметницима... На улици, у вртићу, у школи, у парку, у аутобусу, у болници, у продавници **то су сасвим обичне особе. Нису ничим посебно обележене**, ни у изгледу, ни у погледу облачења, понашања... Свака од тих особа може да постане жртва трговине људима: од нерођене бебе, тек рођеног детета, малог детета, адолесцента, младе особе (девојка, младић), радно способне и здраве одрасле особе, старије имућне особе...

Трговина женама – овај вид трговине људима је најзаступљенији и врши се:

- у циљу сексуалне експлоатације
- у циљу радне експлоатације
- у циљу склапања брака /mail-order brides – наручивање невесте поштом

Најчешћа мета за трговину женама су младе особе женског пола од 18 до 30 година. Углавном су слабијег материјалног стања или су у потрази за брзим излазом из финансијског проблема.

У потрази за зарадом или лагоднијим животом јављају се на огласе за свој посао /фризерка, козметичарка.../, чување деце, рад у кући, рад у индустрији и у кафићима, да буду фото-модел, играчице, забављачице...

Има особа које прихватају да раде у индустрији секса – проституцији, као пословна пратња. Трговци им обећавају да ће бити слободне и да ће моћи да штеде да би се вратиле кући и живеле боље.

Трговина женама се врши и кроз понуду курсева за стране језике, за рад на рачунару, за манекенке, фото-моделе, избор лепотица и слично. То је оно што може бити примамљиво за свакога.

Оно што овде изостаје је свест да је то заправо **први корак уласка у ланац трговине људима**, јер су се особе јавиле на оглас у својој земљи у нади да ће побећи од сиромаштва и у жељи да обезбеде бољу перспективу за живот.

Задатак:

Прочитај наредни оглас и процени како ти звучи: „Девојке атрактивног изгледа потребне за рад у иностранству – изузетна зарада, обезбеђена виза, коректан однос“.

Трговина мушкарцима врши се најчешће ради радне експлоатације кроз принудни рад, мада има и случајева сексуалне експлоатације и уклањања органа. У ову трговину као жртве највише улазе мигранти који напуштају своју земљу у потрази за послом и бежећи од ратних и тешких животних услова. Лако постају мета трговаца људима.

Трговина децом – Према Конвенцији о правима детета, дететом се сматрају особе од бебе до навршених 18 година. **Трговина децом** је веома присутна и сурова. Деца се користе у следеће сврхе:

- Сексуална експлоатација, дечја порнографија и педофилија (просечна старост ступања у проституцију је од 12 до 14 година)

- Принудни рад
- Просјачење
- За вршење кривичних дела (посебно рањива категорија деце су она млађа од 14 година пошто су кривично неодговорна тј. не могу бити кажњена по закону)
- Ради склапања брака
- За учествовање у оружаним сукобима
- Ради усвајања – трговина нерођеном децом, тек рођеним бебама или малом децом.

Трговци људима циљају на децу због њихове рањивости и наивности. Проналазе их у школама, тржним центрима и преко друштвених мрежа. Долажење до млађе деце врши се најчешће путем отмица, киднаповања, намамљивања. Деца се преко граница пребацују илегално уз фалсификовану документацију. Један број деце се преко границе превози као „слепи путници“ у возовима, камионима, у картонским кутијама, прекривена ћебетом.

Привлачење непунолетних жртава врши се често посредовањем других жена или девојака које су њихове пријатељице или познанице, а које то раде у име трговца људима. Постоје сведочења о начинима продаје намамљених девојака.

Женске „пијаце“

Кад купци дођу, девојкама се нареди да скину одећу и стану наге на пулт. Изложене су као роба коју треба изабрати. Трговци долазе са две-три младе жене. Девојке се стављају на неку врсту позорнице и аукција почиње. Како се понуде узвикују, све више потенцијалних купаца долази да погледа девојке и понуди цену. Приликом продаје жена поред изгледа важна је и препорука „да уме са клијентима и још важније – да уме да ћути“.

Посредници могу бити и младићи који одају утисак да су заљубљени, романтично заинтересовани за девојку. У тренутку стеченог поверења полако је приморавају на проституцију. Понуђена брига и новац мамац су за особе којима је потребна заштита и материјална сигурност.

„Када намамљивачи/це „обраде“ девојку, закажу јој саста-
нак са момком који је наводно заинтересован за њу и од-
веду је у припремљену просторију. Ту је обично сними у
незгодној пози са момком или је омамљену натерају да се
скине, па је тако сликају. У том тренутку се појављује лице
из групе, прекида све то, узима касету и пусти је. Девојчица
је у шоку, нема излаза. Уцењена, пристаје да пружа сексу-
алне услуге клијентима које јој они доводе“.

Посредници могу бити школске другарице којима се верује:

„У трећи разред Пољопривредне школе у Пожаревцу дошла
је Анита, нова ученица. Пријатна, занимљива, сарадљива.
Око себе је одмах окупила вршњакиње – радознале, отво-
рене, спремне на животне изазове. После школе дружи-
ле су се у пријатном амбијенту у коме Анита станује са
оцем, који их радо прима и проводи време са њима. Он
има комби којим повремено групу од пет девојака води
на излете у Београд, током викенда. Мајка једне од учени-
ца успоставила је контакт са особом код које је станова-
ла Анита са оцем. Сазнала је да су дошли из Мађарске и
да је и њој ситуација почела да буде јако сумњива. Мајка
је затражила помоћ од нас у школи. Од ње смо сазнали
да јој се ћерка јако променила у последњих месец дана,
да често излази без образложења и договора, да има нову
гардеробу, шминку и накит, да је ћутљива и склона свађи.
Сутрадан, након мајчине претње да ће ситуацију прија-
вити полицији, Анита и њен отац су отишли из града.“

**Понекад су посредници и сами родитељи, блиски
пријатељи или рођаци.**

Како се постаје жртва у трговини људима

Да ли верујеш у следећу тврдњу: „Жртва трговине људима може да постане свака особа“? Можда мислиш да је жртва сама крива? А није тако. Особа је можда радознала, отворена, верује људима, спремна да помогне, тешко јој је да каже НЕ. Верујемо да ти је познато како „неко“ уме да нас искористи и увуче у невољу. Из највећег броја невоља свако од нас се некако извуче и са тим новим искуством се чува у следећим непријатним ситуацијама. Ако је невоља упадање у ланац трговине људима, излазак је јако тежак. Понекад и немогућ.

Неке особе могу бити неопрезне и упасти у ланац трговине људима због тешког материјалног стања, лоших односа са породицом, ниског образовања, немогућности да пронађу посао, дискриминације коју трпе. Ове факторе притиска означавамо термином **„push“ faktori**.

Има пак особа које добију примамљиву понуду за посао из снова, велику зараду, удобан живот, побољшање животних услова, па постају жртве не слутећи да се ради о лажним обећањима. Ове факторе привлачења означавамо термином **„pull“ faktori**.

Особе могу да постану жртве трговине људима и када ступе у контакт са особама које им помажу да реше проблеме или остваре снове. Неке особе, посебно деца, бивају насилно узета, киднапована, отета. То су ситуације када нису у могућности да се физички заштите – одбране или побегну.

Врбовање	Основни поступак којим се трговци људима служе да би намамили своје жртве јесте поступак врбовања. Овај поступак сличан је плетењу паукове мреже у коју жртва упада намамљена и не слутећи шта је чека. Врбовање је разговор са особама које су манипулативне и које ће искористити искреност и жељу особе за успехом, зарадом, изласком из тешке животне ситуације, заштитом од опасности, радозналост... У процесу врбовања особи се говори неистина или полуистина – шта ће радити, где ће боравити, каква је зарада. Без правих чињеница особа је обманута, доведена је у заблуду и заблуда се одржава. Особи се обећа одређени посао, пласирају се лажне чињенице о условима њеног будућег живота и рада, тако да особа прихвата понуду (нпр. лицу се обећа посао у елитном хотелу или у неком салону, а оно бива сексуално експлоатисано кроз проституцију). Врбовање се данас одвија и преко друштвених мрежа.
Релативна принуда	Постоје ситуације када особа након разговора не жели да прихвати понуду, али није у могућности да то реализује. Посредник већ доста зна о њој и породици тако да почиње са претњама и уценама. Особа је принуђена да бира између сопствене виктимизације трговином људима, угрожавања сопственог психофизичког и моралног интегритета или безбедности и интегритета њој блиске особе. Има примера где се особи која одбија понуду прети да ће јој дете бити киднаповано.
Апсолутна принуда	Особа принудно уведена у ланац трговине људима пошто је отета, киднапована, намамљена на скривена места, продата у установи, продата од стране породице...

Трговина људима је организован криминал

Трговина људима је добро развијен посао који не познаје границе међу државама. Сарадња је веома развијена тако да укључује велики број активних учесника. Трговци људима се могу сматрати професионалцима који су веома креативни у вршењу својих злочиначких радњи. Способни су да се приближе будућој жртви, намаме је милом или силом. Свака акција је специфична и започињу је **посредници/регрутери** – особе које проналазе жртве за себе или наручиоце, купце. Криминални ланац је понекад употпуњен политичарима, бизнисменима, службеницима, пријатељима, туристичким агенцијама, агенцијама за запошљавање...

Први непосредан контакт са потенцијалном жртвом остварују посредници или регрутери. То су лица специјализована за врбовање жртве, а одликује их добро познавање комуникационих и манипулативних вештина, умеју да препознају које су то потребе и слабости код потенцијалних жртви и да у складу са тим понуде управо оно што је жртви потребно. Да би проценат успешности код врбовања био већи, регрутери морају придобити поверење потенцијалне жртве.

Имај у виду да су **посредници наизглед сасвим обични људи, најчешће особе које мало познајеш**, са којима успостављаш контакт кроз причу или преко својих познаника. Они су ту да реше неки проблем који имаш, а не можеш сам/а или уз помоћ породице и блиских пријатеља. Брзо стичу твоје поверење и просто си њима опчињен/а. То те чини мање опрезним/ом и више не можеш да прихватиш никакву критику на њихов рачун.

Нажалост, **посредници су понекад чак и твоји пријатељи или пријатељи твоје породице, познаници, школски другови**. Можда ти је тешко да поверујеш, али има и родитеља који продају своју децу. Нажалост, похлепа за зарадом или наивношћу могу да повуку и неке професионалце као што су лекари, тренери, наставници...

Посредници могу бити мушког и женског пола, па чак и твоји вршњаци. Они могу да користе чак и децу како би регрутовали другу децу.

Шта се обично нуди	Шта је необично
Послови путем огласа	Огласе постављају непроверене агенције које обећавају све – плаћене путне трошкове, визу, трошкове смештаја, високе зараде. Огласи се углавном односе на младе и лепе девојке, здраве младиће.
Послови преко особа од поверења – пријатеља, познаника, рођака	Обећавају све – плаћене путне трошкове, визу, трошкове смештаја, високе зараде... Огласи се углавном односе на младе и лепе девојке, здраве младиће.
Брак	Идиличне понуде о срећном браку у некој од западних земаља, при чему је муж тада у улози макроа или трговца.

Посредници су често и сами били жртве трговине људима

Велики број жена које су обично и саме биле жртве, када више нису атрактивне у секс-трафикингу добијају „слободу“ од својих макроа, али под условом да обезбеде нове особе („свеже месо“), тј. да укључе нове девојке и жене у ланац трговине.

Они се сматрају највештијим и најокрутнијим трговцима. Нове жртве намамљују причом о ванредним пословима у којима могу да раде, о одличним условима и парама које се могу зарадити. Њима се верује јер су жене, а оне су и саме прошле кроз пакао трговине, те су и најбоље обучене за посао који познају у потпуности.

Младићи који су били регрутовани у ратовима служе за врбовање младих за војне сврхе.

Деца која су већ у ланцу трговине људима служе да привуку своје вршњаке и другаре.

Где се врши трговина људима

Трговина људима је глобални проблем, тј. одвија се свуда у свету. У односу према жртви, земље се деле у неколико категорија:

- **Земље порекла** су оне државе и подручја у којима се особе врбују и претварају у потенцијалне жртве.
- **Земље транзита** су државе кроз које жртве пролазе и у њима се задржавају јако кратко.

- **Земље дестинације/крајње одреднице** су државе у којима се врши експлоатација жртве.
- **Земље елиминације** су државе у којима се завршава живот жртава трговине људима након што постану терет, тј. не могу више да остварују економску добит.

Процес трговине људима је најчешће међународни, што значи да укључује учешће две или више држава, у коме једна представља земљу порекла, друга земљу транзита или земљу дестинације.

Процес виктимизације

У терминологији трговине људима сусреће се појам „виктимизација“. Дали ти је познат овај појам и како би га објаснио/ла свом вршњаку?

Виктимизација (нем. victimizirung, енгл. victimization, фр. victimisation) означава процес путем којег се постаје жртва, док се само стање кад је неко постао жртва назива **виктимизираност** (нем. victimizirt, енгл. victimised, фр. victimise).

Жртве трговине људима могу да доживе контролу и експлоатацију кроз насиље и сурово поступање већ током транспорта или приликом стицања на место где ће боравити и радити:

- Одузимају им се или уништавају пасоши и друга лична документа, новац и друге вредне ствари.
- Ограничава им се слобода кретања, кроз закључавање у просторијама и стално присуство стражара.
- На територији стране земље чији језик не знају, без личних докумената, изложене су сталном психичком, физичком и сексуалном злостављању и застрашивању. Жртве се осећају беспомоћно и све мање имају снаге да изађу из круга насиља.
- Дрогирањем и алкохолом, силовањима, пребијањима, трговци своје жртве додатно онеспособљавају за рационално разрешење ситуације.
- Сваки неуспех се сурово кажњава.
- Случајан бег из тог насилничког круга сурово се кажњава, па особа из страха то ни не покушава.
- Полицијска рација, нажалост, помогне малом броју жртава.

Виктимизацију додатно појачава однос примарне породице и средине из које особа потиче, као и однос служби и институција државе.

- Средина у коју се тако руниране особе врате остаје потпуно слепа за проблем и најчешће саме жртве бивају проглашене кривцима за оно што им се десило.
- Околина не зна и не жели да зна шта им се догодило.
- Породице и институције често одбацују сваку одговорност и додатно намећу осећање кривице и срама, па жртве ретко и желе да се врате кући. Уосталом, средина коју су особе напустиле у потрази за нечим бољим, готово никад не постаје боља. Не само сиромашна, већ често и насилничка средина остаје иста, па и гора него што је била када ју је особа напустила.

Свет, Европа и Србија у ланцу трговине људима

Према извештају Уједињених нација, **сваке године око 700.000 жена и деце из целог света постану жртве трговине људима**. Сваке године милиони жена и девојака прелазе путеве широм света да би завршиле као робиње, присилно радећи у индустрији секса или у неком другом виду присилног рада.

Деценију уназад, у југоисточној Европи, трговина људима била је у повоју, а данас је постала права индустрија и најопаснији вид организованог криминала.

Трговина људима одвија се и у Србији. Због географског положаја на Балканском полуострву, као и због везе истока и запада, Србија представља кључну транзитну тачку за трговину људима на Балкану. Унутар Србије идентификовано је неколико праваца кретања трговине страним држављанкама.

Србија спада и у државу која је земља порекла, а за неке жртве трговине људима и коначна дестинација. Према подацима за 2021. годину код нас је пријављено 127 случајева трговине људима – од чега су 46 идентификоване као жртве трговине људима (37 жена и 9 мушкараца). Њих 17 је било малолетно.

Наш град Пожаревац налази се у мрежи трговине људима. У град се довозе жртве из источних суседних земаља. Неке се задржавају, а неке одлазе у државе западне Европе. Границе се прелазе ван

редовних граница, пешице и превозним средствима, а често и пловним путем – преко Дунава.

Београд представља незаобилазну станицу за већину жена жртава трговине и један је од главних транзитних центара на подручју Балкана. Девојке се у Београду задржавају у становима или кућама изнајмљеним само у те сврхе и ту остају док се не нађе купац за њих, а онда се разгранатим путевима пребацују даље.

Људска и дечија права

Да би успешно учествовао/ла у превентивним активностима заштите од трговине људима потребно је да знаш да на то имаш право као људско биће.

Документима Уједињених нација и нашим законима деци су загарантована многа права, а најважнија, везана за тему спречавања трговине људима су:

- Право на живот, опстанак и развој
- Право на живот у породици и очување породичних веза
- Право на име и држављанство
- Право на очување идентитета
- Држава мора спречити незаконито одвођење детета у иностранство
- Одрасли увек морају доносити одлуке у најбољем интересу детета
- Мишљење детета се мора уважавати

Уколико је дете жртва трговине људима њему/њој су сва ова права одузета или угрожена.

У међународном документу Конвенција о људским правима наведено је да „у основи сваке дефиниције трговине људским бићима мора бити свест да она никада није добровољна“. Према Универзалној декларацији о људским правима Трговина људима представља директно кршење већине људских права и слобода.

Конвенција о правима детета прва је међународна законска регулатива дечјих права. Усвојена је на Генералној скупштини Уједињених нација 20. новембра 1989. године. Састоји се од 54 члана који се сврставају у четири категорије:

- Право на живот
- Право на заштиту
- Право на развој и образовање
- Право на слободно укључивање у друштво

У Кривичном закону Републике Србије и Основном кривичном закону трговина људима одређена је као кривично дело за активности које спроводе трговци људима. За учињена дела према жртвама предвиђене су казнене мере.

Вероватно се питаш шта је са жртвама трговине људима које су ухваћене у вршењу кривичних дела – проституција, врбовање, просјачење, крађе.... Да ли су одговорне, ако су то радиле зато што су под присилом, претњом.

Постоји одредба о некажњавању жртава из члана 26 Конвенције Савета Европе о борби против трговине људима, коју је Република Србија ратификовала и обавезала се на њено спровођење.

Постоји искуство у пракси да су починиоци ослобођени одговорности за вршење кривичног дела крађа, током периода експлоатације.

Важно је и да знаш да **постоји друштвена брига о особама које су жртве или потенцијалне жртве трговине људима**. Рад на њиховом опоравку, лечењу, оснаживању и укључивању у друштво као слободних грађана подразумева:

- Пружање здравствене, психолошке, правне и друге неопходне подршке ради њеног опоравка, оснаживања и осамостаљивања.
- Израда индивидуалног плана заштите који садржи целовите и делотворне мере заштите и подршке угроженој особи. У изради плана активно учествује и сама жртва. План обухвата и мере заштите.
- Заштиту пружају државни органи у Србији:
 - Центри за социјални рад
 - Центар за заштиту жртава трговине људима који има Прихватилиште и Службу за заштиту
 - Полиција – посебна јединица, Канцеларија за координацију активности против трговине људима

Жртвама трговине људима припадају основна људска права:

Медицинска помоћ

Психолошка помоћ у превазилажењу трауме,
стабилизацији и опоравку

Подршка и оснаживање за учешће у кривичном поступку
и поступку за надокнаду штете

Превођење и тумачење на језику који жртва разуме

Услуге социјалне заштите

Добровољни повратак у земљу порекла

Приступ образовању за жртву и децу

Приступ тржишту рада, стручном усавршавању и образовању

Право на период рефлексије и опоравка

Право на привремени боравак

ВЕШТИНЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД ТРГОВИНЕ ЉУДИМА

Надамо се да смо ти у досадашњем садржају пружили довољно информација и података о томе шта је то трговина људима, ко је врши и на који начин. Верујемо да ти је појам виктимизација сада ближи и да си спреман/а да са нама идеш даље. Желимо да са тобом поделимо нека сазнања о вештинама које су ти потребне да се заштитиш од трговине људима.

Постоје једноставне и ефикасне вештине које можеш да упознаш, научиш и користиш у ситуацијама које ти изгледају као трговина људима. Оне ти омогућују да непријатну или непознату ситуацију решиш на добар начин, и помажу ти да потражиш и добијеш одговарајућу помоћ. Вештине које овде нудимо могу помоћи да се ослободиш киднапера и нападача.

Вештине комуникације

Злоупотреба се заснива на тајности, зато је отворена комуникација једна од најбољих техника превенције. Ова вештина обухвата вођење разговора, пажљиво слушање, препознавање сигнала невербалног понашања. Важна је за укупне односе међу људима, а посебно у ситуацијама које можеш препознати као угрожавајуће.

Надамо се да си до сада био/ла у прилици да се упознаш са поступцима асертивне комуникације која ти омогућује да пажљиво запажаш ситуацију, чињенице, стварност, да уочиш сопствена осећања у тим моментима и да на основу својих потреба и жеља искажеш своје мишљење или своја очекивања. Учење ове вештине је само у почетној фази учења тешко. Тражи се промишљање и истрајност, па се може догодити да одустанеш и вратиш се на своју уобичајну комуникацију која те затвара, и која омогућује другим особама да ти наметну своје мишљење. Да би се изборио/ла за себе и остварила добре односе са другима – не одустај. Предлажемо ти да прочиташ више о успешној комуникацији и укључиш се у обуку како би савладао/ла ову вештину. Можеш је наћи под називом: **„ненасилна комуникација, Ја говор, Језик жирафе и језик змије...“**

Када савладаш технику успешне комуникације схватићеш да:

- **Нема забрањених тема тј. тема о којима се не разговара.** Свака је важна. Моћи ћеш да разговараш са својим родитељима и вршњацима о сексуалном злостављању. Ако те је неко повредио, моћи ћеш то да искажеш без осећаја гриже савести. Ово је посебно важно ако си био/била жртва сексуалног насиља. Разговор о прошлим догађајима који те узнемиравају неће изазивати стид или грижу савести, већ ће бити пут превазилажења траума.

- Можеш слободно да разговараш о трговини људима, о начинима на које су деца и тинејџери мета за трговину људима. Тако ћеш сазнати да трговци посебно покушавају да придобију младе девојке и младиће обећањима о бољем животу – било да обећавају љубав и пажњу, или лепе ствари и путовања.
- Разговор о опасностима од друштвених мрежа може да ти омогући да сазнаш о непријатним искуствима својих другара, познаника и чланова породице, посебно о начинима уцењивања, врбовања, застрашивања, претњи. То ће обезбедити да добијеш практичне сигурносне савете као што су: не дели личне податке на Интернету, не прихватај Facebook захтеве од непознатих људи, никада не дели наге слике себе са било ким... Ово је прилика да слободно кажеш родитељима или одраслој особи од поверења ако се осећаш угроженим/ом, или се осећаш непријатно на друштвеним мрежама.
- **Разговар о пријатељству је једна од важних тема у заштити од трговине људима.** Твоји пријатељи су твоја мрежа заштите. Научи да се пријатељство гради кроз различите заједничке активности и ситуације, да то није неко кога си тек упознао/ла. Посебно буди опрезан/а када се ради о „пријатељима“ са друштвених мрежа. Упознај своје родитеље са новим пријатељима и са онима са којима се дружиш. Припази на момке који су знатно старији од тебе. Буди опрезан/на у пријатељствима која могу да те изолују од других пријатеља или породице. Међу њима је можда неко од посредника у трговини људима. Тражиће да чуваш као тајну оно о чему причате, где се састајете, о поклонима /новац, мобилни телефон, шминка, гардероба/ које ти даје, о будућим плановима... Твоји најбољи пријатељи биће предмет оговарања са циљем да постану највећи непријатељи. Ако твоје познанство почиње преко друштвених мрежа посредник ће те дуже држати у неизвесности и лако увући у своју замку.

Потруди се да негујеш пријатељства тако што ћеш добро упознати своје вршњаке. Разговарајте о вашим ставовима, мишљењима, проблемима с којима се суочавате. Имајте заједничке активности и забаве.

Препознавање манипулације

Да би избегао/ла упадање у ланац трговине људима потребно је да знаш да неки људи у комуникацији нису искрени већ се служе лажима, обманама, маштом... Ову врсту комуникације означавамо појмом **манипулација**. Особе које називамо манипулаторима користе је да би оствариле корист за себе или за друге. **Манипулатори** су веома вешти у понашању, изгледају добронамерно и искрено. Имају јасан циљ да подстичу код особе понашање које је за њу штетно, а које она радо и добровољно прихвата. Особа која врши манипулацију има моћ и ауторитет у очима особе којом манипулише.

Манипулатор настоји да са тобом успостави добар однос, да сазна твоја размишљања и ставове које имаш. Веома је стрпљив. Лагано стиче твоје поверење. Ако имаш новчане проблеме, саслушаће те, сазнати како се осећаш у вези са тим и да ли имаш идеју како да проблем решиш. У наредним корацима ће ти понудити спасоносно решење причајући бајке у вези са великим зарадама и задивиће те својим идејама. Имај у виду да веома пажљиво истражује твој живот обавештавајући се код твојих пријатеља и вршњака. Посебно се усмерава на твоје „слабе тачке“ и „црне мрље“ у биографији.

Снага манипулације

Ако је реч о сложеним проблемима, или о проблемима који су далеко од личног искуства, у чијем решавању здрав разум може слабо помоћи, онда је утицај других на наше ставове много јачи, и ми смо склони да их следимо.

Вешт манипулатор може да управља сваком особом, па и тобом. Можда мислиш да се то теби не може догодити. Али размисли. Сети се ситуације где си након кратког одушевљења својим понашањем, схватио/ла да си преварен/а. Понекад су те манипулисали вршњаци и блиски другари. То је добро искуство. Показује да можеш да „наседнеш“, али и да можеш да се извучеш.

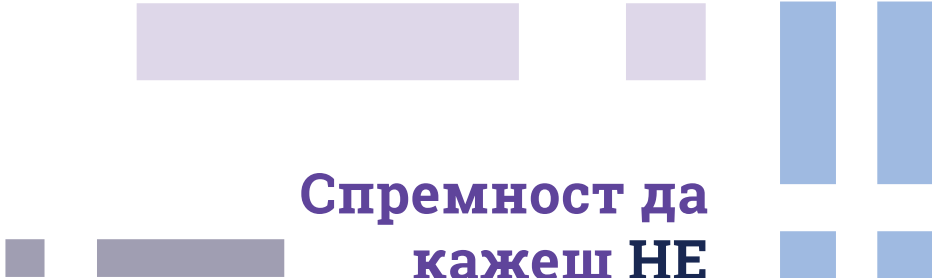
Буди на опрезу од са трговаца људима, јер су они баш вешти. Зато **покушај да на време препознаш манипулацију**. Уочи неке од карактеристика које наводимо.

- Постоји несклад између речи и понашања манипулатора. Једно прича, друго ради. Нема одговорност за своје понашање. Ако му позајмиш новац или неки други предмет, заборавиће да ти врати, чак ће те оптужити за незахвалност што тражиш своје.
- У друштву те особе понекад осетиш непријатност и страх. Плаши те.
- Особа увек покушава да буде у центру пажње.
- Избегава да понуди било каква објашњења за ситуацију у којој си доживео/ла непријатност, а у коју те је увалио/ла. Користи реченице: „То је твоја кривица, твоји родитељи те неће волети ако сазнају то о теби...“

Размисли....

Одрасла особа која има добре намере никад те неће повести никуда без одобрења твојих родитеља. Никад те неће пратити, нити ће тражити да кријеш нешто од других. Ако се одрасли тако понашају, значи да желе да те искористе и проиграју поверење које си им поклонили/ла. Немој ћутати. Разговарај о томе са неком одраслом особом.

Немој мислити да свако ко је љубазан, слаткоречив и пријатан има добре намере. У тој прилици требало би да послушаш своју интуицију и обавестиш о томе некога ко ће те озбиљно схватити.

Спремност да кажеш НЕ

Једна од важних вештина је да **научиш да јасно исказујеш оно што ти се допада и оно што ти се не допада**, оно што желиш и оно што не желиш. Мала реч **Не** је од велике помоћи. Она јасно показује твој карактер. Она је и твоја заштита. Када кажеш **Не**, ти одређујеш границу према другима, тј. упућујеш их да се зауставе. Важно је да је изговориш јасно, гласно и недвосмислено, пошто у нашој култури многи сматрају да је **Не** само одраз љубазности, а да то у ствари значи **Да**.

Умем да кажем НЕ је важно, јер ако не умемо да кажемо НЕ, злонамерни људи могу то да протумаче као нашу слабост, незрелост или неодлучност, и да нам нашкоде.

Људи понекад могу бити веома упорни у намери да те наговоре на нешто. Ако ниси сигуран/а да је то исправно, остани при свом ставу. Не доводи себе у незгодан положај. Немој пристајати на нешто само из љубазности. Трговци људима рачунају на то.

У обичним животним ситуацијама, са поштеним људима имаш могућност да се предомислиш. Али то не важи у трговини људима, јер то није обична, него је опасна ситуација.

Слободно и без двоумљења реци **Не** у ситуацијама када неко, па и теби најбољи друг/другарица, жели да те увуче у нешто незаконито и нечасно – крађе, опијања, понижавање других, туче... Имаш право да саслушаш понуду и да одбијеш да учествујеш. Уколико те застрашују, прете или уцењују, обрати се одраслој особи у коју имаш поверење.

Вежбај држање тела кад изговараш **Не**:

- Усправи се
- Истури груди
- Гледај саговорника у очи
- Приђи саговорнику, али не преблизу
- Говори разговетно

Задатак:

Вежбај да кажеш **Не** у ситуацији када ти непозната особа понуди да те повезе колима. Одговори јој: љубазно, затим уплашено, па бесно и на крају одлучно.

- Не, хвала.
- Не. Не желим!
- Не. Немој! Остави ме на миру! Иди!

Како ти иде?

Пробај у пару са другом/другарицом тако што ћете мењати улоге. Направите сцену и забавите се.

Разговарајте о томе како сте се осећали/ле током играња улога и како је то утицало на вашу сигурност.

Безбедносни/сигурносни врисак

Безбедоносни врисак може да ти помогне да се извучеш из опасне ситуације као што су напади киднапера и насилника.

Да те подсетимо да је **важно да научиш да вриштиш** јер то јавља свима да си у опасности, а насилници то не воле. Они воле да ти будеш уплашен/уплашена и да ћутиш. Неће те отимати када си у друштву, у већој групи људи или на осветљеном месту. Њима одговара моменат и простор када ниси у могућности да се браниш. Изненадни напад може да те доведе у стање шока и да не будеш у стању да предузимаш акције – да се браниш, бежиш, вичеш, дозиваш у помоћ.

Задатак:

Пробај да вриснеш? Како ти иде?

Ако успеваш, то је супер. Не треба ти много вежбе. Ипак прочитај текст до краја и вежбај. Помози својим другарима да науче и вежбају безбедносни/сигурносни врисак.

О ћутању

Непознати људи, па и вршњаци који киње децу, рачунају на тајност.

Људи који злостављају своју децу такође рачунају на тајност.

Многи млади су још као деца научили да морају да ћуте на родитељско насиље – и психичко и физичко.

Тај захтев као да је уграђен у њихово понашање и кад се нађу у опасној ситуацији они су блокирани. Уместо да вриште, само ћуте.

Такву децу киднапери често одводе готово наочиглед родитеља: испред куће, у парку, на прометним местима где децу неко из околине не може чути и пружити им помоћ.

Зато сада, као млада особа, вежбај да промениш своје понашање. Ослободи се страхова из детињства. Ако имаш тајну која те збуњује, застрашује и повређује, обрати се особи од поверења. Имаш право да се осећаш сигурно и слободно и да се бориш за себе.

Безбедносни врисак је дубок, гласан и дуг. Овакав врисак је и заразан, што значи да ће деца која га чују почети да вриште заједно са тобом.

- **Дубок врисак** – долази из стомака, не из грла. Не изгледа као врисак који дете испушта кад се игра. Важно је да разликујеш ова два вриска, јер ће га тада разликовати и одрасли. Они ће по дубини вриска препознати да се позива у помоћ. Кад удахнеш дубоко твој мозак боље размишља, а мишићи имају енергију за бег.

- **Гласан врисак** – значи да вриштиш што гласније можеш. Ослободи се стида и вришти. Код отмица је потребна брза реакција да би се спасао/спасла.
- **Дуг врисак** – кад дубоко удахнеш, твој врисак ће трајати дуже, све док имаш ваздух у плућима. Кад ти нестане ваздух, брзо поново удахни. Не престај док не стигнеш на сигурно место или док се не појави неко ко може да ти помогне.

Задатак:

- Пробај да вриснеш дубоко
- Пробај да вриснеш гласно
- Пробај да вриштиш дуго

Како ти иде?

Пробај безбедносни врисак када се налазиш у природи, са својим вршњацима. Направите такмичарску атмосферу – ко је најбољи?

Запамти!

Свака особа, па и ти, може да научи специјални безбедносни/сигурносни врисак, а он може да ти спасе живот.

Ризичне ситуације и места

Твоји вршњаци средњошколци су мета трговаца људима. Ако некога од вас трговци људима отму, закључају у возилу и одвезу у непознатом правцу, мале су шансе да будете пронађени и враћени породици.

Зато је **важно да научиш да препознаш опасност** која прети теби или некоме од твојих другара, и да предузмеш мере заштите.

Навешћемо неке од ситуација које могу бити ризичне, небезбедне и понудити начине да их претвориш у безбедне.

- Ако на забави или у тржном центру приметиш да те неко прати и не осећаш се безбедно, крећи се по оним местима на којима се окупља много људи. Буди у друштву познатих особа. Замоли неког да те отпрати до куће.
- У јавни тоалет, на забавама или током путовања, увек иди са другим особама, никада сам/а.
- Ако се враћаш касно кући, иди добро осветљеним и прометним улицама.
- Ако се крећеш улицом пешице и приметиш да те неко прати, уђи у продавницу или неко друго јавно место где има људи и где можеш затражити помоћ.

- Ако неко на улици или у парку почне да те вуче, ти вришти – дубоко, гласно и дуго. Ако ти запуши уста, можеш да га угризеш.
- Ако те неко обгрли око рамена отпозади, пробај да одбациш ту особу, пошто је наш природни рефлекс да је привучемо ка себи. Ако те особа држи, онда је ударај ногом, шутирај, греби...
- Ако имаш 16+ година можеш да имаш бибер спреј и да га користиш ако те неко нападне.
- Ако приметиш да те неко прати колима, врати се у супротном правцу.
- Од непознате или сумњиве особе држи растојање за две дужине твоје руке. Ако крене према теби да те ухвати, кад сте на довољном одстојању, можеш се окренути и побећи.
- Улажење у непознате објекте, станове, просторе такође може бити веома ризично, зато можеш одлучно да кажеш **Не**.
- Слободно реци **Не** возњи са непознатим особама које се понуде да те повезу.
- Лепо је помоћи особама које имају проблем (да им понесеш ствари до стана, да причуваш љубимца у колима и слично). То можеш урадити кад је неко са тобом, никако када си сам/а.

Припреме за одлазак на посао и путовања у иностранство

Верујемо да волиш да путујеш и да ти свако путовање представља посебан изазов. **Ако путујеш сам/а или у дрштву вршњака предузми кораке који ће повећати твоју безбедност.** Посебно буди обазрив/а ако ћеш током боравка радити неки посао.

- Обратити се само фирми за коју се зна да је легална, а то значи да је регистрована, да има своју адресу и печат.
- Проверити сумњиве огласе који нуде брзу, лаку и велику зараду, који су најчешће потписани бројем мобилног телефона.
- Прихватати само понуде одређене писменим уговором, а не усменим обећањима, па макар се радило и о људима који су познати.
- Потпиши само онај уговор који је на твом матерњем језику и чији ти је садржај потпуно јасан. Уговор треба да садржи следеће елементе:
 - име државе и места у коме се ради
 - име власника код кога ће се радити
 - договорени износ зараде
 - прецизно дефинисане услове за живот, али и услове за рад
 - датум потписивања и време важења уговора
 - уговор се потписује у два идентична примерка (један примерак обавезно задржати за себе).

Када кренеш на пут ван земље, на посао или летовање, буди у контакту са особама у земљи (породица, рођаци, познаници или пријатељи):

Било би добро да им оставиш:

- копију пасоша, визе и уговора
- своју најновију фотографију
- адресу на којој ћеш становати и број телефона
- адресу и број телефона познаника у тој земљи (уколико их има)
- адресу и телефон послодавца, тј. фирме у којој ћеш радити
- адресу и телефон амбасаде Републике Србије у тој земљи
- адресе и бројеве телефона и имена људи са којима се одлази у иностранство
- било би добро да се са блиским људима који остају у земљи договоре неки алармни сигнали у случају да се телефонски разговори прислушкују (нпр. „овде је стално хладно“ и сл.).

Документација коју треба да чуваш код себе:

- Важећи пасош
- Виза
- Дозвола за рад
- Важна документа према прописима државе у коју одлазиш

Запамти! НИКОМЕ НЕМОЈ ДА ДАЈЕШ СВОЈ ПАСОШ, ОСИМ СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА - полицајцима, цариницима, рецепционерима у хотелу.

Уживање у послу и путовању

Соња је као студенткиња желела да ради у иностранству и добила је изузетно добру понуду. Понуђено јој је да у хотелу једног одмаралишта у Турској брине о деци гостију тако што ће им организовати игру, забаву... Била је у дилеми око прихватања понуде. Наиме, понуда јој је била јако привлачна. Са друге стране, била је уплашена пошто путује сама на место које јој је непознато.

Затражила је од посредника за посао све информације за које је сматрала да су важне, писани уговор и контакт телефоне.

У Србији је оставила копију пасоша, уговора, адресу куда иде и телефон послодавца.

Путовање, боравак и укупан рад у хотелу прошли су одлично. Стекла је ново искуство, пријатеље и остварила планирану зараду.

СТАВОВИ КОЈИ ПОКРЕЋУ НА АКЦИЈУ

У Србији владају бројне предрасуде о трговини људима, а наши грађани нису довољно информисани о овом сложеном проблему. Ставови ученика радионица и испитаника укључених у истраживања углавном се заснивају на предрасудама као што су:

- Девојке из наивности постају жртве трговине људима
- То се дешава другима
- То не постоји код нас. Жртве трговине људима су углавном странци; она се не дешава сада и овде, већ негде далеко, неким другим људима које не познајемо
- Жртве трговине људима увек долазе из сиромашних породица или из малих сеоских средина
- Коме се то деси, тај је наиван или глуп
- Мушкарци не могу да постану жртве

Задатак:

Провери код својих вршњака шта мисле о трговини људима као појави, о жртвама, могућностима избављења....

Сматрамо да се путем едукација могу развијати ставови који подстичу младе да се боре против трговине људима. Помаже:

- Уверење да можемо да се суочимо са проблемом, размерама и погубним последицама трговине људима. Не затварамо очи пред проблемом.
- Уверење да можемо да будемо довољно информисани о трговини људима. Прикупљамо податке, пратимо вести и сарађујемо са актерима у борби против трговине људима.
- Уверење да имамо способности и моћ да препознамо ову погубну криминалну делатност. Учимо, читамо, размењујемо искуства, развијамо мрежу вршњачке едукације.
- Наш став је да државни органи треба да изврше своје надлежности предвиђене законом у проналажењу, хватању, спровођењу судских поступака и кажњавању починилаца кривичног дела трговина људима.
- Верујемо да имамо снагу да не постанемо жртве и да спречимо да се то догоди другима.
- Верујемо да постоје путеви и начини изласка из ситуације жртве трговине људима.

ВРШЊАЧКИ ЕДУКАТОРИ КАО ПОКРЕТАЧИ ПРОМЕНА

Позивамо те да се након упознавања са садржајима из овог приручника и вежбања вештина за заштиту од трговине људима укључиш у **Тим вршњачких едукатора за заштиту од трговине људима у својој школи и у свом окружењу**. То је начин да се активно бориш против високо организованог криминала, а да се не изложиш директно опасности. Активности које предузимаш у Тиму са својим вршњацима обухватају едукације, разговоре, саветовања, акције, превентивне активности... Све оно што оснажује и сваку особу чини отпорнијом.

Вероватно се и ти, као и твоји другари, најбоље осећаш у друштву својих вршњака. Са њима делиш тајне, размишљања, провераваш ставове, исказујеш осећања. Стало ти је до њиховог мишљења и вредновања. Осуде и притисак вршњака, а посебно искључивање из дружења, можда доживљаваш јако трауматично и тешко. То је сасвим у реду, јер се кроз однос у вршњачкој групи формира социјални идентитет тј. слика о себи као друштвеног бића. Бити прихваћен, подржан од групе и укључен у групу оснажује младе и припрема их за успешно решавање бројних животних изазова.

Кроз активности у тиму можеш да провераваш и унапређујеш своју емпатичност и развијаш технике за добру сарадњу и пружање подршке вршњацима. Стечене вештине и лични развој биће ти од велике помоћи у другим животним ситуацијама током целог живота. Исто је као кад знаш да пливаш и кад у сложеним ситуацијама у води помогнеш непливачу који је ушао у дубину, не знајући шта га чека.

Као члан Тима вршњачких едукатора за трговину људима можеш да се укључиш у нове обуке и да оствариш сарадњу са стручњацима за ову и сличне теме. Рад у Тиму ће ти омогућити сарадњу са наставницима из школе, што је добра прилика да их боље упознаш и научиш много од њих, посебно када је у питању припрема и организација различитих активности са младима. Биће ти задовољство да будеш од помоћи својим другарима.

Вршњачки едукатори у акцији

У оквиру програма превенције трговином људима вршњачки едукатори из школе упознају овај проблем, овладавају вештинама заштите од насиља и оспособљавају се да делују у групи вршњака. Умеју да пажљиво саслушају проблем, да пруже емпатију и траже најбоље решење. На овај начин они охрабрују своје вршњаке да отворено причају о насиљу које су доживели или које доживљавају често од стране њима драгих и важних особа. Вршњачки едукатори знају да насилници у свом поступању баш рачунају на ћутање, стид и страх жртава.

Рад у Тиму вршњачких едукатора у области насиља и трговине људима у твојој школи пружиће ти прилику да будеш креативан/на и да спроведеш своје оригиналне идеје у оквиру превентивних активности – јавне презентације, радионице, дискусије, трибине, представе, драматизације, игре улога... Осећаћеш се јако добро зато што ти вршњаци верују, а посебно када

покажу спремност да се укључе у стварање безбедне атмосфере у школи и друштву. Можда је баш ово могућност да пронађеш своје место у стварању сигурне атмосфере у својој школи и помогнеш да се успешно учи, развијају лични потенцијали, усмерава даљи каријерни пут и негује трајно другарство.

Млади воле да сарађују са својим вршњацима и да уче од њих. Активности превенције доприносе стварању става међу свим ученицима и ученицама у школи да је опасност од трговине људима реална и да нико није потпуно заштићен. Млади су рањиви, њих је могуће злоупотребити, посебно од особа које се баве криминалом као што је трговина људима. Али млади нису потпуно беспомоћни да спрече злоупотребу. Они се могу врло ефикасно заштитити кад науче шта треба да ураде.

УСАВРШАВАЈ СЕ И ДАЉЕ

Надамо се да смо овим Приручником успели да ти приближимо тему трговине људима и да ти дамо неколико важних препорука које ће ти помоћи да заштитиш себе и да помогнеш другима.

Волели бисмо да се након детаљнијег упознавања са темом трговине људима осетиш спремним/ом да учествујеш у активностима вршњачке едукације и будеш промотер/ка превенције трговине људима, да предузмеш различите активности да се заштитиш од опасности и непријатних изазова, да ти се не би догодиле лоше ствари које могу да изазову трајне последице у виду траума, страхова, фобија.

Вероватно се у неким ситуацијама сетиш шта су ти о томе говорили и каквом понашању су те учили родитељи, наставници, лекари, старији другари. Међутим, они нису увек са тобом, посебно када се изненада догађају непријатне ствари или када је то потпуно ново за тебе. Што си старији/а све више времена проводиш ван куће, упознајеш ново друштво, нове просторе, имаш своје тајне. Одрастања је пуно изазова и то од тебе тражи да будеш одговоран/а.

Предлажемо ти да сазнаш нешто више о трговини људима:

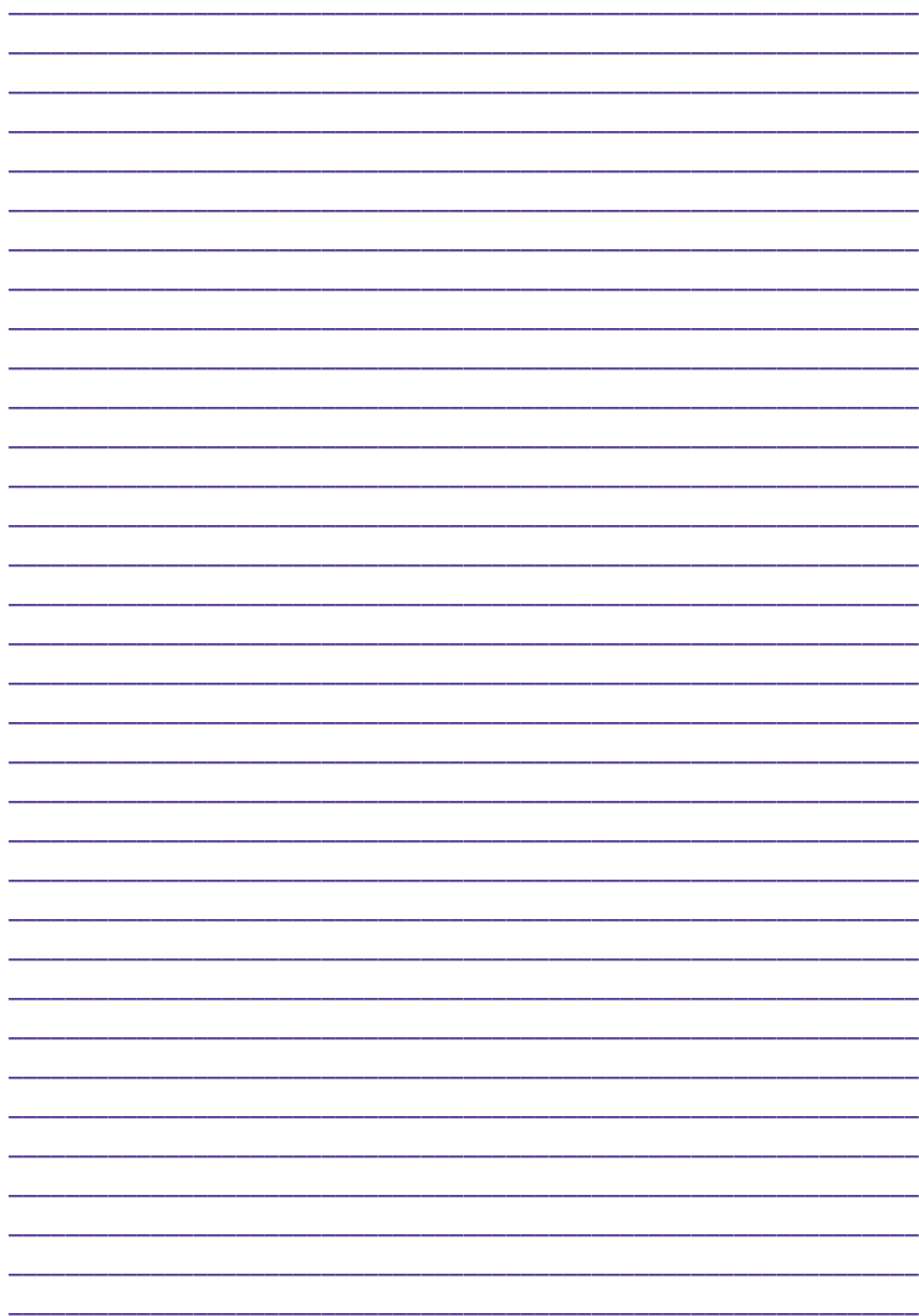
- Погледај филмове:
 - „96 сати“ (енгл. Taken, из 2008. године)
 - „Љиља заувек“ (енгл. Lilya 4–Ever, из 2002. године)
 - „Human Trafficking“ (мини серија из 2005. године)
 - „Сестре“ (српски филм из 2011. године)
 - „Трговина људима“ (енгл. Trade, из 2007. године)
 - „Посматрачи“ (српски документарни филм из 2016. године)
- Прочитај књиге:
 - „Изгубљене у магли“, Влада Арсић
 - „Лолита“, Владимир Набоков
 - „Соба“, Ема Донахју,
 - „Острво пеликана“, Миодраг Мајић
 - „Под туђим небом“, Миодраг Мајић
- Погледај на You Tube видео „Амбер алерт – систем заштите од трговине људима“ (<https://www.facebook.com/share/v/1GSNm1wYCN/>)
- Увек се можеш јавити полицији на број 192
- Обрати се организацијама које се баве овим проблемом уколико посумњаш да неко из твоје околине може да постане жртва трговине људима.
- Дечји СОС телефон је 0800 123456 (www.decjalinija.com)
- Можеш се обратити Центру за заштиту жртава трговине људима на дежурни телефон: +381 63 610 590
- Обрати се вршњачким едукаторима у својој школи и укључи се у рад тима

Литература:

1. Бобић М., Обрадовић Ј., Стевић М., „Трговина људима у Србији – пресек стања у контексту 21. века“, „Астра – anti trafficking action“, Београд, 2022
2. „Борба против трговине људима“, приручник за наставнике, „Астра“, Београд, 2011
3. Златкова Ј., „Сазнај! Препознај! Не дозволи да ти се догоди“, НВО „Жене у акцији“, Велика Плана, 2004
4. Златкова Ј., Ђорђевић Ж., „Трговина људима у Србији – резултати истраживања“, Удружење грађана „Свет речи“ Велика Плана, 2019
5. Милановић Л., Лајовић Б., Барјактаровић Д., Радосављевић Б., публикација „Заштита ученика од трговине људима“, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Центар за заштиту жртава трговине људима и УНИТАС, Београд, 2016
6. Николић-Ристановић В., Ћопић С., Миливојевић С., Мухић Б., Симеуновић-Патић Б., „Трговина људима у Србији“, „Виктимолошко друштво Србије“ и „Организација за европску безбедност и сарадњу“, Београд, 2004
7. „Превенција насиља над децом – сигурно, снажно, слободно“, СОС телефон и „Центар за девојке“, Београд, 1999

Белешке

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue lines, similar to standard notebook paper. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

343.85:343.431(035)

343.431-053.2(035)

342.726-053.2(035)

ЗАШТИТИ себе! Заштити друге! : развој компетенција деце и младих за превенцију трговине људима / [аутори тим „Креативне педагогије“ укључен у реализацију пројекта Живкица Ђорђевић ...[и др.]. - Пожаревац : Удружење „Креативна педагогија“, 2025 (Земун : Кућа штампе). - 48 стр. : илустр. ; 21 cm

Тираж 300. - Библиографија: стр. [49].

ISBN 978-86-908180-0-6

1. Ђорђевић, Живкица, 1954- [аутор]

а) Трговина људима -- Сузбијање -- Приручници б) Жртве трговине људима -- Деца -- Заштита -- Приручници

COBISS.SR-ID 174813193

